

1.UVOD

Nedozvoljena trgovina je jedan od oblika organizovanog (privrednog) kriminaliteta. Pojedinačni vidovi kriminalne djelatnosti u sferi nedozvoljene trgovine, najčešće se svrstavaju u krivična djela nedozvoljene trgovine (narkoticima, oružjem, ljudima), organizovanu prostituciju i kocku, pranje novca i ostale oblike (trgovina umjetninama, rijetkim životinjama, motornim vozilima, ekološkim nusproizvodima i slično). Kao jedan od najzastupljenijih vidova nedozvoljene trgovine, svakako je trgovina ljudima. Riječ je o problemu svjetskih razmjera koji je u istoj mjeri zastupljen u zemljama koje su u periodu ekonomske i društvene tranzicije, kao i u onim zemljama koje se ubrajaju u industrijski razvijene zemlje. Riječ je o višeslojnom, kompleksnom i dinamičnom društvenom fenomenu koji zahtijeva sveobuhvatni pravni i društveni pristup problemu, kao i primjenu efikasnih mjera u cilju sprovođenja većih prevencija, suzbijanja, kažnjavanja učinilaca i zaštite žrtava, uz obaveznu međusobnu saradnju država.

Ona obuhvata faze vrbovanja, transporta i eksploatacija žrtava kroz različite oblike, a najčešće se događa na teritoriji zemalja porijekla, tranzita i krajnjeg odredišta. Trgovina ljudima predstavlja jednu od najvećih i najprofitabilnijih globalnih kriminalnih aktivnosti, zajedno sa trgovinom narkoticima, oružjem i pranjem novca. Problem trgovine ljudima posebno pogađa žene i djecu, što je posljedica nove društvene i političke realnosti. Tačan broj žrtava, kao i obim i karakteristike trgovine ljudima nemoguće je tačno utvrditi. Evidentno je da je tu riječ o djelimičnim posljedicama nepostojanja zajedničkih kriterijuma svih aktera u cilju borbe protiv trgovine ljudima za identifikaciju žrtava, ali i posljedica nepostojanja objedinjenog sistema prikupljenih podataka, koji bi se primenjivao sa obavezom poštovanja privatnosti i identiteta žrtava. Možemo reći da je neophodno u narednom period sprovesti niz preventivnih aktivnosti u borbi protiv trgovine ljudima, kroz različite aktivnosti o trgovini ljudima i trgovini djecom, obuke policijskih službenika u cilju prepoznavanja slučajeva trgovine ljudima na terenu, iniciranja i vođenja istraga, kao i obavljanja razgovora sa žrtvama trgovine ljudima socijalnih

radnika, radnika pravosuđa, diplomata, novinara, radnika Crvenog krsta i članova nevladinih organizacija (različitih udruženja građana i fondacija).

2.POJAM NEDOZVOLJENE TRGOVINE

Pod nedozvoljenom trgovinom podrazumjevaju se protivpravni vidovi predmeta definisani jednim od oblika privrednog kriminaliteta. Organizovani kriminalitet prisutan je u svim oblicima trgovine deficitarnom robom, robom čiji je promet zabranjen ili se nalazi pod posebnim režimom, čiju cijenu formira ilegalno tržište, a koji donose brzu i veliku zaradu. Mnogobrojni su primjeri takvih djelatnosti, ali ih u ovom djelu svodimo na one najkarakterističnije, trgovina narkoticima, oružjem i ljudima, kao i nekim drugim manje prisutnim i profitabilno manje značajnim. Gdje god je proizvodnja neke skupocjene robe ograničena tamo je prisutna pojava njenog kriljumčarenja, ilegalno tržište i kriminalni profit.¹

Razlog je, što su u pitanju, uz ozbiljne rizike, velike zarade na lak i brz način, jer je cijenom obuhvaćena vrijednost robe, zarada, provizija i rizik. U ovom slučaju nije riječ o običnoj kupoprodaji već cijeli piramidalni sistem i lanac koji je organizovan od tokova ilegalne proizvodnje, prenosilaca i trgovaca drogom, do krajnjih potrošača, od kojih je svaki u nekom obliku protivpravnog krivično odgovornog odnosa. Radi se, dakle, o tipičnom primjeru jednog od oblika organizovanog- profesionalnog kriminaliteta.²

2.1.Trgovina narkoticima

Uživanje narkotika predstavlja ozbiljan zdravstveni, socijalni i društveni problem u većini zemalja širom svijeta, takve prirode da je njihova proizvodnja ilegalna trgovina i kriljumčarenje sankcionisano možemo reći univerzalnim normama. Sa stanovišta društvene opasnosti narkomanija predstavlja pojavu koja predstavlja univerzalni problem, pa se s obzirom na to neki oblici djelovanja u vezi s njom smatraju međunarodnim deliktom. Vremenom narkomanija sve

---

¹ Bošković, M., Skakavac, Z., Kriminologija, Banja Luka, 2012, str.192.

² Kendall, R.E., Les organisations criminelles un probleme international, R.I.P.C, mars-avril, 1990, str.2.